

मराठवाडा, विदर्भ व उत्तर महाराष्ट्राच्या जलद विकासासाठी राबवावयाच्या उपाययोजनांचा विशेष कार्यक्रम, २०१८ या कार्यक्रमांतर्गत अल्पसंख्याक महिलांसाठी स्वयंसहाय्यता बचत गट योजनाबाबत.

महाराष्ट्र शासन
अल्पसंख्याक विकास विभाग,
शासन निर्णय, क्रमांक: अवि. २०१८/प्र.क्र.८४/का.९
मंत्रालय, मुंबई - ४०००३२
दिनांक: ०७ ऑगस्ट, २०१९

- संदर्भ** - १. शासन निर्णय, नियोजन विभाग क्र. वि.क्र. २०१८/प्र.क्र.२१/का-१४१३, दि. २०.१०.२०१८.
२. महिला आर्थिक विकास महामंडळ, मुंबई यांचे पत्र क्र. माविम/ पिएमडी/ २०१८/ ११४ दि. २४/०८/२०१८
३. महाराष्ट्र राज्य कौशल्य विकास सोसायटी यांचे पत्र क्र. एमएसएसडीएस/ एफआय/ सी/ ५२/२०१८-१९/७९१ दि. १२/०९/२०१८

प्रस्तावना-

मराठवाडा, विदर्भ व उत्तर महाराष्ट्राच्या जलद विकासासाठी राबवावयाच्या उपाययोजनांचा विशेष कार्यक्रम, २०१८ या कार्यक्रमांतर्गत राबवावयाच्या विविध उपाययोजना संदर्भात संदर्भ क्र. १ च्या शासन निर्णयान्वये नियोजन विभागामार्फत निदेश निर्गमित करण्यात आले आहेत. त्यामध्ये अल्पसंख्याक समुदायातील महिलांचे मागासलेपण व कमकुवत आर्थिक स्थिती विचारात घेऊन त्यांचे आर्थिक सक्षमीकरण करण्यासाठी अल्पसंख्याक महिला स्वयंसहाय्यता बचत गट निर्माण करून त्यांना कौशल्य विकासाचे प्रशिक्षण देणे व रोजगाराच्या संधी उपलब्ध करून देणे ही उपाययोजना अंतर्भूत करण्यात आली आहे. सदर उपाययोजना राबविण्याचा प्रस्ताव शासनाच्या विचाराधीन होता. त्या अनुषंगाने या विभागाच्या प्रस्तावावर नियोजन व वित्त विभागाचे अभिप्राय विचारात घेता, दि. ०९.०७.२०१९ रोजी झालेल्या राज्य मंत्रीमंडळाच्या बैठकीतील निर्णयानुसार वरील उपाययोजना अंमलबजावणी बाबत शासनाने पुढीलप्रमाणे निर्णय घेतला आहे.

शासन निर्णय-

२. राज्यातील नांदेड, कारंजा (वाशिम), परभणी, औरंगाबाद व नागपूर या पाच शहरांमध्ये महिला आर्थिक विकास महामंडळामार्फत आतापर्यंत अल्पसंख्याक महिलांसाठी स्थापन करण्यात आलेले आणि कार्यरत असलेले स्वयंसहाय्यता बचत गट तसेच औरंगाबाद, नागपूर व अमरावती या महसूली विभागातील अकोला, अमरावती, बुलढाणा, यवतमाळ, हिंगोली, जालना, उस्मानाबाद, लातूर, चंद्रपूर, बीड, वर्धा, भंडारा, गोंदिया व गडचिरोली या चौदा जिल्ह्यांमध्ये मुस्लीम, जैन, बौद्ध, ख्रिश्चन, शीख, पारसी व ज्यू या अल्पसंख्यांक समाजातील महिलांचे नव्याने स्वयंसहाय्यता बचत गट निर्माण करून या बचतगटातील महिलांना कौशल्य विकासाचे प्रशिक्षण देण्याच्या योजनेला या शासन निर्णयान्वये मान्यता प्रदान करण्यात येत आहे.

३. सदर योजनेचा अंमलबजावणी कालावधी दोन वर्षासाठी (सन २०१९-२० व सन २०२०-२१) राहील. या योजनेसाठी रु. ६२३.३५ लाख इतका खर्च करण्यात येणार आहे. सदर निधी सन २०१९-२० आणि सन २०२०-२१ या दोन आर्थिक वर्षांत अर्थसंकल्पीय तरतूदीद्वारे उपलब्ध करून देण्यात येणार आहे.

४. औरंगाबाद, नागपूर व अमरावती या महसूली विभागातील अकोला, अमरावती, बुलढाणा, यवतमाळ, हिंगोली, जालना, उस्मानाबाद, लातूर, चंद्रपूर, बीड, वर्धा, भंडारा, गोंदिया व गडचिरोली या चौदा जिल्ह्यांमध्ये प्रति जिल्हा २०० या प्रमाणे २८०० नवीन अल्पसंख्याक महिला स्वयंसहाय्यता बचत गटांची स्थापना महिला आर्थिक विकास महामंडळामार्फत करण्यात येईल.

सदर अल्पसंख्याक महिलांसाठीच्या स्वयंसहाय्यता बचत गटांमध्ये अल्पसंख्याक प्रवर्गातील गरीब व गरजू महिलांचा समावेश करण्यात येईल. सदर स्वयंसहाय्यता बचत गटामध्ये अल्पसंख्याक प्रवर्गातील दारिद्र्य रेषेखालील महिलांचा प्राथम्याने समावेश राहील.

अल्पसंख्याक महिलासाठीच्या स्वयंसहाय्यता बचत गटांची स्थापना, क्षमता बांधणी, बँक लिंकेज बचत गटांना मार्गदर्शन व इतर संबंधित प्रक्रिया इ. कामाकरिता दोन वर्षासाठी प्रति स्वयंसहाय्यता बचत गटाकरीता रु. १०,०००/- इतका निधी महिला आर्थिक विकास महामंडळाला उपलब्ध करून देण्यात येईल.

५. सदर योजनेअंतर्गत अल्पसंख्याक महिला स्वयंसहाय्यता बचत गटांच्या स्थापनेकरीता आवश्यक असणा-या निधीची मागणी महिला आर्थिक विकास महामंडळकडून शासनाकडे करण्यात येईल. सद्यस्थितीत दि.२८.०२.२०१२ च्या शासन निर्णयानुसार सुरु असलेल्या अल्पसंख्याक महिलांसाठी स्वयंसहाय्यता बचत गट योजनेव्यतिरिक्त उक्त योजनेकरीता शासनाकडून महिला आर्थिक विकास महामंडळास देय असलेला निधी उपलब्ध करून दिला जाईल.

६. सदर योजनेवर देखरेख ठेवण्याची जबाबदारी अल्पसंख्याक विकास विभागाची राहील. महिला आर्थिक विकास महामंडळकडून या योजनेच्या अंमलबजावणीचा त्रैमासिक अहवाल शासनास सादर करण्यात येईल. सदर योजने अंतर्गत स्वयंसहाय्यता बचत गट निर्मितीकरीता उपलब्ध करून दिलेल्या निधीच्या विनियोगाबाबतचे उपयोगिता प्रमाणपत्र वेळोवेळी विहित कालावधीत शासनास उपलब्ध करून देण्याची जबाबदारी महिला आर्थिक विकास महामंडळाची राहील.

७. प्रमोद महाजन कौशल्य व उद्योजकता विकास अभियान या योजनेसंदर्भात कौशल्य विकास व उद्योजकता विभागामार्फत वेळोवेळी निर्गमित करण्यात आलेल्या शासन निर्णयातील तरतुदीनुसार कौशल्याच्या व्यवसायिक मागणीनुसार तयार करण्यात आलेले कौशल्य विकास प्रशिक्षण, महाराष्ट्र राज्य कौशल्य विकास सोसायटीमार्फत अल्पसंख्याक महिला स्वयंसहाय्यता बचत गटामधील महिलांना देण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.

अल्पसंख्याक महिला स्वयंसहाय्यता बचत गटांमधील महिलांसाठी कौशल्य विकास प्रशिक्षण कार्यक्रमाचे सर्वसाधारण स्वरूप खालीलप्रमाणे राहील.

७.१) औरंगाबाद, नागपूर व अमरावती या महसूली विभागांमधील नांदेड, कारंजा (जि.वाशिम), परभणी, औरंगाबाद, नागपूर या पाच शहरांमध्ये महिला आर्थिक विकास महामंडळामार्फत सद्यःस्थितीत अल्पसंख्याक विकास विभागाच्या अल्पसंख्याक महिलांसाठी स्वयंसहाय्यता बचत गट योजनेअंतर्गत निर्माण करण्यात आलेले व कार्यरत असलेल्या बचत गटातील महिलांना तसेच औरंगाबाद, नागपूर व अमरावती विभागातील वरीलप्रमाणे १४ जिल्ह्यांमध्ये दोन वर्षात नव्याने निर्माण करण्यात येणा-या अल्पसंख्याक महिलांसाठीच्या स्वयंसहाय्यता बचत गटांमधील एकुण अंदाजे १५०० महिलांना या योजनेतर्गत महाराष्ट्र राज्य कौशल्य विकास सोसायटी मार्फत कौशल्य विकास प्रशिक्षण देण्यात येणार आहे.

- ७.२) मागील ३ वर्षात शासनाच्या इतर विविध योजनांमधून कौशल्य विकास प्रशिक्षण घेतलेल्या अल्पसंख्याक महिलांना सदर योजनेखाली पुन्हा कौशल्य विकास प्रशिक्षण देण्यात येणार नाही.
- ७.३) प्रशिक्षण प्रशिक्षणार्थी महिला ज्या क्षेत्रातील रहिवासी आहेत शक्यतो त्या क्षेत्रात अथवा जवळपास देण्यात येईल.
- ७.४) लाभार्थ्यांची निवड, समुपदेशन, प्रशिक्षण पूर्व तयारी, प्रशिक्षण साहित्य, प्रशिक्षक मानधन, प्रमाणपत्र, अवजार संच, प्लेसमेंट व इतर अनुषंगिक खर्च इ.बाबींकरीता प्रती प्रशिक्षणार्थी अंदाजे रु.२१,८००/- याप्रमाणे निधी महाराष्ट्र राज्य कौशल्य विकास सोसायटीला उपलब्ध करून देण्यात येईल. प्रशिक्षण शुल्कात कौशल्य विकास विभागाकडून भविष्यात काही बदल झाल्यास त्या विभागाच्या शासन निर्णयानुसार संबंधित प्रशिक्षणाचे प्रशिक्षण शुल्क देय असेल. तथापि देण्यात येणा-या प्रशिक्षणाचा कालावधी व त्यासाठी सोसायटीकडून आकारण्यात येणारे शुल्क याचे प्रत्यक्ष परिगणने नुसार आवश्यक ती रक्कमेची महाराष्ट्र राज्य कौशल्य विकास सोसायटी मार्फत मागणी केली जाईल व त्यानुसार अल्पसंख्याक विकास विभागामार्फत प्रत्यक्ष रक्कम अदा केली जाईल.
- ७.५) प्रशिक्षणाचा कालावधी कमीत कमी ३ महिने एवढा असणे आवश्यक राहील.
- ७.६) प्रमोद महाजन कौशल्य विकास व उद्योजकता विकास अभियानातर्गत महाराष्ट्र राज्य कौशल्य विकास सोसायटी यांचेमार्फत नियुक्त करण्यात आलेल्या प्रशिक्षण संस्थामधून अल्पसंख्याक महिलांसाठीच्या स्वयंसहाय्यता बचतगटामधील महिला उमेदवारांना व्यवसायीक कौशल्याच्या मागणीनुसार कौशल्य विकास प्रशिक्षण देण्यात येईल.
- ७.७) कौशल्य विकास प्रशिक्षणासाठी पात्र अल्पसंख्याक महिला उमेदवारांची यादी महिला आर्थिक विकास महामंडळाकडून महाराष्ट्र राज्य कौशल्य विकास सोसायटीला उपलब्ध करून देण्यात येईल. सदर कौशल्य विकास प्रशिक्षणासाठी आवश्यक निधी शासनाकडून महाराष्ट्र राज्य कौशल्य विकास सोसायटीस वेळोवेळी उपलब्ध करून देण्यात येईल.
- ७.८) प्रत्येक यशस्वी लाभार्थ्यास कौशल्य प्रशिक्षण यशस्वीरित्या पूर्ण केल्याबाबत आवश्यक ते महाराष्ट्र राज्य कौशल्य विकास पुर्णत्वाचे प्रमाणपत्र सोसायटी मार्फत देण्यात येईल. सदर प्रमाणपत्रास बाजारात व संबंधित उद्योगामध्ये स्वीकारार्हता (acceptability) असणे आवश्यक राहील.
- ७.९) सर्व प्रशिक्षण मॉड्यूलस उद्योग आधारित असणे आवश्यक राहील, जेणेकरून लाभार्थ्यांना रोजगाराच्या संधी उपलब्ध होतील.
- ७.१०) प्रशिक्षण देणा-या संबंधित संस्थेकडेच लाभार्थ्यांची चाचणी व कौशल्य प्रमाणित करण्याची जबाबदारी देण्यात येणार नाही. अशा सर्व संस्थांची महाराष्ट्र राज्य कौशल्य विकास सोसायटी मार्फत स्वतंत्रपणे निवड करण्यात येईल.
- ७.११) अल्पसंख्याक प्रशिक्षणार्थ्यांचे प्रशिक्षण वर्ग शक्यतो स्वतंत्रपणे घेण्यात येतील. कौशल्य प्रशिक्षण सुरु असलेल्या प्रशिक्षण संस्थांना प्रशिक्षण दरम्यान भेटी देऊन प्रशिक्षण दरम्यान गुणवत्तेबाबत अल्पसंख्याक विकास विभागाच्या अधिकारी यांचेमार्फत पडताळणी करण्यात येईल.
- ७.१२) प्रस्तुत प्रकरणी प्रत्येक प्रशिक्षणात भाग घेतलेले अल्पसंख्याक महिला प्रशिक्षणार्थी, त्यांना देण्यात आलेले कौशल्य विकास प्रशिक्षण व प्रशिक्षणातून लाभार्थ्यांनी घेतलेल्या ज्ञानाचा उपयोग नोकरी/व्यवसाय इत्यादीसाठी केल्याची नोंद महाराष्ट्र राज्य कौशल्य विकास सोसायटी यांचेमार्फत ठेवण्यात येईल व संबंधित जिल्ह्याचा एकत्रित अहवाल त्यांचेमार्फत शासनास तसेच महिला आर्थिक विकास महामंडळास सादर करण्यात येईल.

७.१३) प्रशिक्षणार्थी यांची यादी कौशल्य विकास सोसायटी, महिला आर्थिक विकास महामंडळ तसेच शासनाच्या संकेत स्थळावर स्वतंत्रपणे प्रसिध्द करण्यात येईल.

७.१४) या योजनेअंतर्गत एकदा प्रशिक्षण घेतलेल्या लाभार्थ्यांना पुन्हा या योजनेत प्रशिक्षण देण्यात येणार नाही व त्याची खातरजमा महाराष्ट्र राज्य कौशल्य विकास सोसायटी आणि महिला आर्थिक विकास महामंडळ यांनी करणे आवश्यक राहिल.

७.१५) सदर योजनेअंतर्गत प्रशिक्षणाकरीता उपलब्ध करून दिलेल्या निधीच्या विनियोगाबाबतचे उपयोगिता प्रमाणपत्र वेळोवेळी विहित कालावधीत शासनास उपलब्ध करून देण्याची जबाबदारी महाराष्ट्र राज्य कौशल्य विकास सोसायटी आणि महिला आर्थिक विकास महामंडळाची राहिल.

प्रशिक्षणाबाबतचा मासिक अहवाल महाराष्ट्र राज्य कौशल्य विकास सोसायटीकडून शासनास सादर करण्यात येईल.

८. सदर योजनेअंतर्गत अल्पसंख्याक महिलासाठीच्या स्वयंसहाय्यता बचतगटामधील महिला लाभार्थ्यांना कौशल्य विकास प्रशिक्षण दिल्यानंतर स्वयंरोजगार मिळवण्याकरीता सहाय्य करणे आणि लाभार्थ्यांना स्वयंरोजगार प्राप्त झाल्याच्या दिनांकापासून पुढील सहा महिन्यापर्यंत याबाबत पाठपुरावा करण्याची जबाबदारी महाराष्ट्र राज्य कौशल्य विकास सोसायटीची राहिल. त्याबाबतचा अहवाल महाराष्ट्र राज्य कौशल्य विकास सोसायटीकडून शासनास व माविमला सादर करण्यात येईल.

९. उक्त योजने अंतर्गत निधी वितरणाचे आदेश स्वतंत्रपणे निर्गमित करण्यात येतील.

१०. सदर शासन निर्णय नियोजन विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्रमांक २२/का-१४११/ दि.१६.०१.२०१९ व वित्त विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्रमांक १८१/२०१९/व्यय-१ दि.०६.०८.२०१९ च्या अनुषंगाने निर्गमित करण्यात येत आहे.

११. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा सांकेतांक २०१९०८०७१२४४४९३२१४ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने

(दि.मा.सोनवणे)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१) मा.राज्यपालांचे सचिव.

२) मा.मुख्यमंत्र्यांचे अपर मुख्य सचिव

३) मा.मंत्री / मा.राज्यमंत्री (अविवि) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई,

४) मा.मुख्य सचिव, महाराष्ट्र शासन, मंत्रालय, मुंबई.

५) अपर मुख्य सचिव / प्रधान सचिव / सचिव, सर्व मंत्रालयीन विभाग.

६) महालेखापाल-१/२ (लेखा परीक्षा / लेखा व अनुज्ञेयता) महाराष्ट्र राज्य, मुंबई / नागपूर.

- ७) संचालक, लेखा व कोषागारे, मुंबई.
- ८) अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई.
- ९) आयुक्त, कौशल्य विकास, रोजगार व उद्योजकता संचालनालय, कोकण भवन, नवी मुंबई
- १०) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, महाराष्ट्र राज्य कौशल्य विकास संस्था, कफ परेड, मुंबई
- ११) निवासी लेखा परीक्षा अधिकारी, मुंबई.
- १२) जिल्हा कोषागार अधिकारी (सर्व)
- १३) सचिव, महाराष्ट्र राज्य अल्पसंख्याक आयोग, मुंबई.
- १४) व्यवस्थापकीय संचालक, महिला आर्थिक विकास महामंडळ, वांद्रे (पूर्व), मुंबई.
- १५) व्यवस्थापकीय संचालक, मौलाना आझाद अल्पसंख्याक आर्थिक विकास महामंडळ, मुंबई.
- १६) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, महाराष्ट्र राज्य वफक महामंडळ, औरंगाबाद.
- १७) कार्यकारी अधिकारी, महाराष्ट्र राज्य हज समिती, मुंबई.
- १८) अधिक्षक-नि-कार्यकारी अधिकारी, महाराष्ट्र राज्य उर्दू साहित्य अकादमी, मुंबई.
- १९) कक्ष अधिकारी (का. ७ व ८), अल्पसंख्याक विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- २०) निवडनस्ती (कार्यासन-९)